

Gulmera Narziyeva

Navoiy viloyati Qiziltepa tumani 1-son kasb-hunar maktabi o'qituvchisi

O'zLiDeP a'zosi

Annotatsiya: *Ushbu maqola kelajak kasblari, o'sib borayotgan yoshlar qaysi kasbni boshidan tutsa, ertaga u jamiyatga foyda olib kelishi, kelajakda o'z kuchini yo'qotishi mumkin bo'lgan hamda eng yaxshi kasblar ro'yxatiga kirishi kutilayotgan kasblar haqida batafsil ma'lumotlarni o'z ichiga olgan.*

Kalit so'zlar: *raqamlashtirish, texnologiya, jamiyat, xizmat ko'rsatish sohalari, mutaxassis.*

So'nggi yillarda dunyoning aksariyat davlatlari kun tartibida bo'lib kelgan raqamlashtirish jarayonlari pandemiya fonida keskin jadallashdi. Raqamli texnologiyalarning jamiyat hayotida misli ko'rilmagan darajada o'rin egallashi insonlar turmush tarzi va mehnat faoliyatida tub burilish yasadi. Pandemiyaning dastlabki to'liqlarida mehnat bozorida kuzatilgan ishsizlikning ortishi keyinchalik ishchi kuchining tarmoqlararo ko'chishi, aniqroq aytganda, mehnat resurslarining yangi ochilgan ish o'rinlari yoki ishchi kuchiga talab nisbatan yuqori bo'lgan sohalarga o'tishi bilan o'rin almashdi.

Zamona zayli shiddat bilan o'zgarayotgan davrda yashayapmiz. Bugun bizni eng so'nggi texnologiya ham hayratga solishi qiyin. Nima uchun bunday? Sababi bu olamda har lahzada o'zgarish bo'lyapti, hayron qolishga ulgur olmayapmiz. Barcha sohalar avtomatlashtirilsa, biz insonlar nima bilan shug'ullanamiz? Fikrni bir joyga jamlab, o'ylash lozim: qaysi kasbni boshidan tutsam, ertaga u jamiyatga foyda olib keladi? Bugun tanlagan mutaxassisligim bilan kelajakda ishsiz qolmaymanmi? Bu borada yoshlarni kasbga yo'naltirish ishlarining ahamiyati bo'lak. Xo'sh, O'zbekistonda qaysi soha jadallik bilan rivojlanyapti, yaqin kelajakda qanday kadrlarga ehtiyoj ortadi? 20-30 yildan keyin hozir amalda bo'lgan ayrim kasblarga ehtiyoj qolmaydi. Bu shiddat bilan rivojlanayotgan texnologiya natijasida yuzaga keladi. Ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalari to'liq avtomatlashtirilayotgan bir paytda 20-30 yildan keyin inson resursiga, ba'zi kasblarga talab mutlaqo yo'qoladi. Masalan, to'liq avtomatlashtirilgan taksilar hayotga tatbiq etilsa, haydovchilarning keragi bo'lmaydi. Yoki huquqshunoslarni olaylik: ularning o'rnini bosuvchi robot yaratilgan va undan bemalol huquqiy maslahat olishingiz mumkin. Demak, bu kabi holatlar kelajakda ko'plab kasblar istiqbolini xavf ostiga qo'yadi. Odatda qurilish, yuqori texnologiyali sanoat va sanoatda ishlaydigan kompaniyalar va tashkilotlar uchun zarur bo'lgan texnik kasblar bo'yicha muhandislar va mutaxassislar. So'nggi yillarda ular eng ko'p maosh olishadi.

IT-mutaxassislari, ularning bilimlari ofislar ishini tashkil qilish uchun ham, Internet-biznesni qurish uchun ham, kompaniyani ilgari surish uchun ham zarur.

Ekologlar va mehnatni muhofaza qilish sohasidagi mutaxassislar. Davlat tomonidan atrof-muhitga yoki ishchilarning sog'lig'iga potentsial zarar etkazishi mumkin bo'lgan faoliyatni amalga oshirishga qo'yiladigan talablar ortib bormoqda. Katta jarimalarni to'lamaslik va to'g'ri ichki faoliyatni qurish uchun tashkilotlarga tegishli mutaxassislar kerak. Qayta tayyorlashga arziydimi yoki yo'qligini tushunish uchun shahardagi qaysi korxonalar allaqachon yosh xodimlarni jalb qilganligini bilish foydalidir.

O'qituvchilar va bolalar bog'chasi o'qituvchilari. Asosan, ushbu lavozimlarga talabgorlarning past talabi pastligi bilan bog'liq ish haqi. Ammo bu tizimda martaba qurishda siz tezda yangi bosqichga o'tishingiz mumkinligini kam odam biladi. Bu, masalan, savdodan ko'proq narsani olish imkonini beradi. Agar deyarli ikki oylik to'langan qonunchilikdan yoqimli bonusni eslasak yillik otpuska, yilik ta'til, nima uchun bunday lavozimlarga yoshlar orasida talab ortib borayotgani aniq bo'ladi.

Tibbiyot xodimlari. Bular yuqori haq to'lanadigan lavozimlardan uzoqdir, ammo ular davolanish jarayonini tashkil qilish uchun zarurdir. Bunday lavozimlar hech qanday ma'lumotga ega bo'lmagan, ijtimoiy kafolatlarga ega bo'lishni va ma'lum darajada xayrli ishlarni qilishni xohlaydiganlar uchun mos keladi.

Kelajagi yorqin bo'lgan boshqa kasblar :

Futurologlar – ya'ni ko'pgina omillarni o'rganib, kelajakni tahlil qiluvchi mutaxassislarning aytishiga qaraganda, robotlar insonlarning o'rniga mehnat qilmaydilar, chunki ijod va inson omili zarur bo'lgan kasblarga ehtiyoj saqlanib qolinadi. Sun'iy aql esa hozirning o'zida matematika yo'nalishini egallagan.

Mutaxassislarning hisobi bo'yicha, 2025 yildan keyin koinot va virtual hayot bilan bog'liq bo'lgan kasblarga ehtiyoj kuchayadi. Kelajakda yaxshi mutaxassis bo'lib yetishish uchun bolalar hozirdanoq tor profildagi bilimlarni emas, bir necha soha doirasidagi bilimlarni egallashlari lozim.

Madaniyatning digital-sharhlovchisi

Kerakli bilimlar: madaniyat tarixi, piar, biznes, marketing

O'n yildan keyin ijtimoiy tarmoqlarni vizual aloqa egallab oladi. Buni Instagramning yuqori ko'rsatgichlari ham isbotlab turibdi. Raqamli madaniyatni an'anaviy holga keltiruvchi digital-sohaning jonli tilini o'zlashtirgan xodimlarga ehtiyoj kuchli bo'ladi.

Koinot gidi

Kelajak kasblari, nufuzli kasblar bilan tanishing

Olimlarning fikricha, 2030 yilga kelib koinot bo'ylab sayohatlar yo'lga qo'yiladi, shunday ekan koinot turizmini maroqli bo'lishini va xavfsizligini ta'minlovchi ekskursovodlarga zaruriyat tug'iladi.

Atrof muhitni tiklash bo'yicha muhandis

O'n yildan keyin Yer aholisining soni 9 milliardga yetadi va tabiat resurslari katta tezlikda tugab boradi. Atrof muhitni tiklash bilan shug'ullanuvchi muhandis o'lib ketgan hayvon va o'simliklarni hamda jabr ko'rgan ekotizimlarni tiklash bilan shug'ullanadi.

Doimiy oziqalanish vositalarini ishlab chiqaruvchi xodim

Kerakli bilimlar: kimyo va materialshunoslik

Olimlarning fikricha, kelajakda inson quyosh va shamoldan quvvat manbai sifatida foydalanadi. Shamolsiz va bulutli kunlarda muammolar kelib chiqishi mumkin. Ushbu soha mutahassislari aynan ana shu sohada faoliyat yuritadilar.

Yo'qolib ketish xavfi ostida bo'lgan boshqa ishlar

Kadrlar bozori jarayonlarini o'rganish bilan shug'ullanadigan mutaxassislar tez orada qaysi kasblar butunlay yo'q bo'lib ketishi mumkinligi haqida prognoz qilmoqdalar. Hatto ish tasniflagichidan ham.

Strategik tashabbuslar agentligi o'z prognozlarida bunday pozitsiyalarga e'tibor qaratishdan ma'no ko'rmaydi:

Notariuslar, chunki jarayonlarning aksariyati onlayn tarzda o'tkaziladi va tarqatiladi raqamli imzo ularning ishini ahamiyatsiz qiladi.

Qisman almashtirilishi mumkin bo'lgan pochta xizmatlari. Internet orqali ko'proq xat yozish odatiy holdir, shuning uchun tez orada bu kasb faqat ekskursiyalarda o'qiladi yoki eshitiladi.

Kassirlar. Bu ularning ish vazifalari kompyuter tizimlarini amalga oshirish imkoniyatiga ega bo'ladi, deb ishoniladi, va o'tish bank kartalari bunday mutaxassislarsiz qilish imkonini beradi. Ammo bu yaqin orada sodir bo'lmasligini tushunishingiz kerak. Axir, naqd pulda to'lashni yaxshi ko'radiganlar ulushi hali ham juda yuqori.

Printerlar va printerlar. Past talab tufayli matbaa sohasidagi eng noyob mutaxassislar bosma nashrlar qayta tayyorlashga majbur. Texnologiyaning rivojlanishi kamroq ishchilar bilan mahsulot ishlab chiqarish imkonini beradi. Onlayn kitoblarning ko'pligi, shuningdek, o'tmishda yuqori maosh oladigan mutaxassislar o'zlarining kuchli tomonlarini boshqa maqsadlarda ishlatishga majbur bo'lishlariga olib keldi.

Sayyohlik agentliklari ham kelajakda ahamiyatsiz kasblar TOP-ga kirishdi. Taxminlarga ko'ra, onlayn bron qilish tizimlari yordamida mijozlar to'g'ridan-to'g'ri turoperatorlar yoki mehmondo'stlik sanoati bozori ishtirokchilari bilan ishlashlari mumkin bo'ladi. Vositachilarga bo'lgan ehtiyoj o'z-o'zidan yo'qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G.Narziyeva “Hozirgi o'zbek adabiyoti” qo'llanmasi
2. G.Narziyeva “She'riy san'atlar” qo'llanmasi

1. Kun.uz internet sahifasi